

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

De S. Theodora Alexandrina.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

nem sudavit; latroni misericordiam imploranti pepercit suam matrem virginem virgini discipulo commendavit; Deumque pro se crucifigentibus rogavit. Ille me per te defendat in hac hora ab hoste maligno. Exosculata deinde Cruce sanctissima, sese ut prius reposuit, & ministrum suum vocans; Vide, inquit, ne cesses pronunciare in aures meas: Dirupisti Domine vincula mea & tibi sacrificabo hostiam laudis: ut si debilitatis viribus proprio ore quicquam enunciare non queam, mente saltem possim loqui cum Deo meo. Videntes interim fratres eum tardius mori modò accedebat, modò recedebant ab eo. Illis verò recedentibus, vox exultantis audiebatur. Nec mirum sanè, vocem illius, qui per speculum Dominum videns, laudare eum consueverat, nunc maiori iucunditate eius laudes promere, quando ille per speciem eum videt. Cùm enim quærent ex eo, quid gaudij ex visione cepisset, attonitus respondit: Dominus meus Iesus Christus, suæ matri & nostro patri Augustino innitens, dicit mihi: Eugè serue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui. Indè verò colligentes fratres iam ad extrema perductum, & mortem imminere, solitis precibus Deum & sanctos eius inuocant. Ille verò dicens: In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum: iunctis sursum manibus, & oculis ad Crucem ipsi propositam sublatis, iucundo & hilari vultu animam efflauit, anno salutis millesimo tricentesimo sexto, quarto Idus Septembris.

Mortuus videt Christum.
Matth. 25.

Migratio caelum.

Dominus autem sicut in eius in hunc mundum ingressu, ac deinceps in vitæ progressu & exitu, ita multo etiam magis post decessum eius, illum mirificare dignatus est. Multa enim admiranda per eum signa effecit, quorum tanta est copia, ut referri omnia vix possint, opusque sit calamo scribæ illius velociter scribentis, qui virtutis suæ digito in monte tabulas lapideas exaravit. Nec est, quòd quisquam proacaciter asseueret ea esse impossibilia; quæ Dominus pro sua benignitate facere voluit. Ut minimum, certè annis viginti, perpetuis diebus innumera miraculorum genera in fidelibus suis effecit is, qui facit mirabilia magna solus.

Cap. 14.
Nisi acula post obitum eius.
Psal. 44.
Exod. 31.

Martyrium SS. Proti & Hyacinthi, quærat Lector die 25. Decembris, in S. Eugeniæ virginis & martyris historia.

VITA SANCTÆ THEODORÆ ALEXANDRI- NAE, AVTHORE SIMEONE METAPHRASTE.

Est autem hæc Theodora diuersa ab illa, cuius fit mentio 28. Aprilis.

ZENO quidem Romanum iam tenebat imperium, Gregorius autem Præfectori gerebat magistratū in Alexandria Aegypti ciuitate. Alexandria autē nullo ex omnibus alijs tantum gloriabatur, quātum Theodora, ut quæ esset eius mater, & quæ eam pepererat patria, & famū edidisset tam pulchrum, & omnibus adeò scatētem gratijs. In ea enim suam mundanam habebat conuersationem ista verè veneranda, & ornata moribus, cum viro coniūcta legitimo matrimonio, ei quidem eum, qui maritis debetur, honorem tribuens: maximè autem ab eo dilecta, quòd esset castissima omnium, quæ erant in ciuitate, beneuoleque & fideliter in eum esset affecta, & purum ei seruaret amorē, & nullis turpibus immixtū desiderijs. Quoniam verò ij, quibus placet viuere citra reprehensionem, fieri non potest, ut non oppugnentur maligni insidijs, grauis quoque in eam ab ipso excitatur tentatio. Ille enim tunc videns huius mariti moderationem, & huius sanctæ inuidens honestati, adhibuit omne studium & diligentiam, ut hanc rescinderet coniunctionem.

11. Septembris.
Cap. 1.

Castitas eximia S. Theodoræ.

Quendam itaque iuuenem, pecunijs & opibus onustum, quibus rerum copia supereditabat materiam ad stimulum amoris, incitauit ad eam amandam propter florentem eius speciem. Illa autem non nutum, non gestum, nec quicquā tale omninò sustinente, nullus non lapis ab eo mouebatur, ut ad effectum omninò deduceret id, quod desiderabatur: adeò ut eius familiares & vicinas, ad hoc ei inservientes, assidue transmitteret, quicquid erat desiderabile & blandiens cupiditati, se daturum pollicens.

Cap. 2.
Vide in fidi. asatan. 2.

Dereftabilis mulier eam impellit in ruinā
 tens. Illa autem his verbis & illecebris opponebat diem iudicij & timorē gehennæ: **Quin** etiam, Erubescō, dicebat, vel ipsum solem habere testem talis flagitij. Quod quidem verbum cū apprehendisset vna ex lenis, mali accessionem habens artem magicam, hoc ei proposuit probabiliter: Sed hoc, inquit, à te fiat post solis occasum, & nullus erit, qui te cognoscat: neque futurus est vllus omninò testis apud Deum, aut apud homines. Hæc audiuit, & fuit cor eius protinùs illectum & seductum. Erat enim mulier, quæ natura facilè capi potest & decipi, & maximè quòd futurum esset, vt factum Deum lateret, per fraudem audiuerat, & crediderat. Et sic ad effectum deductum est malum eius consiliū.

Cap. 3. Redit ad se & valdè doler. Pſal. 37. Pſal. 31.
 Postquàm autem re facta, quàm turpis & indecora res sit peccatū, agnoscit, a cerbos habens stimulos, & valdè compuncta cōscientia, cruciari animo coepit, & amara duci pœnitentia, dicens: Ex quali honore ad quantam transij ignominiam? Putuerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ à faciæ insipientiæ meæ: &, Conuersa sum in ærumnam, dum infixæ est mihi spina. Hæc dicebat, & lachrymarum emittebat fontes calidos, sic peccati abstergens fœtorem & deformitatem. Coniunx autem ignorans causam eius tristitiæ, omnia dicebat & faciebat, eam consolans, & pro viribus eam conans recreare. Sed illa peccato, tanquàm quodam vlcere, interna depascēte, & cogitationem non sinente quiescere, erat inconsolabilis, & nullam attendebat orationem, quæ eam recrearet. Propterea statuit venire ad vnum ex sacris monasterijs, in quo piæ exercebantur fœminæ, & sic aliqua ratione parare sibi consolationem. Cū ergò abiisset, & eius, quæ præerat, pedes apprehendisset, eam valdè rogabat & petebat, vt quamprimùm afferretur diuinum Euangelium. Causa autem erat, vt hinc certior fieret, an quod vesperè ei factum fuerat, euasisset euidentis Dei oculis. Et quid, ait ei Præfecta, est Deo incognitum? Num enim (sicut ait diuinus Dauid) qui plantauit aurem, non audit? aut qui finxit oculum, non considerat, cui vel ipse primus & exilis cordis nostri motus euadit manifestus? Sed si dolorem nolis habere intensiorem, mihi expone quidnam sit, quod tuum morder animum: & fortasè nobis non deerit remedium. Illa autem recordatione eius, quod factum fuerat, commota ad lachrymas, quod ab initio petierat, denuò petijt Christi Euangelium. Quod quidem cū primùm euoluisset, simul atquè iniecit oculos, inuenit illud scriptum: **Quod scripsi, scripsi.** Et simul graui animi dolore sauciata, & manibus suam pulsans faciem: Hei mihi miseræ, magna voce exclamauit: O errorem, ô audax facinus: violaui viri cubile. Hæc dicens, & cor quidem confusione, solum autem replens lachrymis, & nec ad cælum quidem audens oculos attollere, sed etiam ab hoc dicens se arceri, vt quæ nefario suo flagitio ipsum etiam aërem polluerit, statuit deinceps non ampliùs manere in mundo, & in ijs, quæ sunt mundi, sed sapientissimis cogitatis supplantare eum, qui deceperat.

Cap. 4. Virili sum pro habitu, petit virorum monasterium.
 Virili autem induta habitu, vt latèret eos, qui eam persequerentur, (Sciebat enim fore, vt ipsa marito magnæ esset curæ, & eam non cessaret querere) accedit ad virorum cœnobium, quod decem & octo milliaria distat Alexandria. Et cū esset extra vestibulum, rogabat, vt intrò admitteretur, & esset ex numero eorum, qui exercebantur. Illi autem dixerunt, se non priùs eam esse intromissuros, etsi vir ab eis existimaretur esse, & non fœmina, nisi tota nocte illic maneret sub dio, & tolerantia experimentum sic præberet fratribus. Illa autem lubenter accepit, quod dictum fuerat: idque cū non ignoraret, quòd noctū multæ bestia ingrediebantur per locum desertum & admodum agrestem: sed etiam deduxit ad opus id, quod imperatū fuerat: & sic pernoctauit, manens ante vestibulum. Quamobrèm qui olim Danieli leoninam mansuefecit crudelitatem, ipse quoquè sciens ad quantam virtutis altitudinem sit sancta peruentura, conseruauit eam, nè à feris caperetur. Quod cū monachi ipsa didicissent experientia, iudicârunt esse Deo gratum, vt cum eis versaretur. Ea ergò lubenter admissa, Præfectus monasterij eam seorsum allocutus, diligenter eam rogauit quisnam esset, & quanam de causa venisset ad monasterium. Num, inquit, fœnore grauatus, aut factæ cædis conuictus, aut cū non haberes, vndè filios aleres, statuisti mundanum deponere habitum? Propter nullū horum, ô pater, dixit Theodora: sed vt solus quietem agam à mundano tumultu, & mea desic peccata. Quomodo autè, subiunxit magnus Præfectus, appellaris? Dixit autem illa generosa mulier: Est mihi nomē Theodorus. Ille autè: Nè existimes, inquit, ô frater Theodore, citra laborè tibi futuram eam, quæ est hîc conuersationem: sed si velis re vera subire iugum

Dan. 6. Conferuatur diuinitus nè à feris laedatur.

iugum obedientiæ, scias te inferiturum fratribus in omnibus, quæ sunt necessaria, non solum in monasterio, vt qui sis curaturus plâtas & olera, & ministraturus in aqua exportanda, & hortum irrigaturus: sed foris etiam seruiturus, & quando vsus exegerit, vt eas in ciuitatem, minimè recufaturus. Neque tamen hoc prætextu contemptrui habebis labores exercitationis: sed oportet nihilofeciùs vacare ieiunio & orationi, & de more psallere, vespertinamque & matutinam glorificationem quotidie peragere: præterea autem nec horarum, quæ vocantur, vllam prætermittere: quin etiam in genibus flectendis laborare, & sic corpus affligere propter insidias eorû, qui bellum gerunt. Atque beata quidem, cum hæc omnia suis, accepisset auribus, & ea esse putasset, tanquam aliquas animæ delicias, scum magno & alacri animi studio se ea esse facturam est pollicita. Et sic admittitur in eundem ordinem cum egregio illo choro monachorum.

Vide monachorum exercitia, & horarum, quas canonicas vocant, vsus.

Quoniam autem eius cum Deo pacta conuenta futura erant vera, & à mendacio aliena, valere iubens omnem carnis prudentiam, se statim exiit ad certamina, nullam moram, neque prætextum vllum afferens, quò minùs ministraret. Cum ergò octo annos quotidie perseveraret in irrigatione plantarum & olerum, quæ vsus præbebant ijs, qui erant in monasterio, molendique & pinsendi frumentum, & ad panem præparandi munus nihilofeciùs exequeretur, & coqueret olus quo se alebant, qui corpus studebant mortificare: nunquam tamen abfuit à synaxi, quæ peragebatur in ecclesia: sed in ea quoque pium suum ostendebat animum. Sed licet ita degeret, & vitam elegisset tam laboriosam, præcedentis delicti cogitatio nõ sinebat eam omnino quiescere: sed nocte, quæ sequebatur hæc diurna ministeria, quando & somno & mediocri oportebat quiete frui, pectus pulsans, & animam mouens ad lachrymas: Condona mihi peccatum, dicebat, Domine, quod perdidit decus meæ cõtinentiæ. Cum monachis autem aliquando defecisset oleum, iubetur vt accipiat camelos, & veniens in ciuitatem, eis afferat oleum, quo sibi erat opus. Cum autem iam iter esset ingressa, accidit vt præter expectationem maritum adspiceret, diuina huic omnino opem ferente prudentia. Nam cum seipsum consolari non posset eius maritus, vt qui esset à tali coniuge separatus, & ea de causa absque intermissione effunderet lachrymas, & nec tempore quidem posset extinguere animi ægritudinem, petijt à Deo, qui nouerat telum, quod eius cor sauciabat, vt sibi manifestum fieret, an Theodora statuerit alium virum sequi. Hoc enim suspicabatur, & propterea maior flamma cordis alebatur.

Cap. 5.

Inter monachos viuit ignota.

Magna eius penitentia.

Mæret maritus vxoris amissionẽ.

Qui contritis ergò medetur animis, ad eum mittit Angelum, qui eius suspicionis depelleret molestiam: Si velis, inquit, venire in eius conspectum, fac vt manè surgas, & vadas rectã ad martyrium Petri Apostoli, & attendas vultum eius, qui tibi primò est occursum, & te contemplantur. Sic enim fiet, vt nequaquam frustreris eo, quod quæris. Audiuit ille, & fecit sicut iussus fuerat. Et conueniunt aduersis frontibus, & se inuicem adspicientes. Sed vndenam posset ille conijcere eam esse suã coniugẽ, cum id, quod ei apparebat, videret esse virum, & virili veste indutum, maximè cum vestis esset monastica, & iam ei emarcuisset species immo dica afflictione & asperitate exercitationis? Illa autem cum eum solum vidisset, & ei indicaret vultus, quisnam esset qui videbatur, (seruabat enim illius figura indicia immutabilia) recordata est protinus sui in eum amoris & peccati: &, Hei mihi, ô marite, flens & humili voce dixit, ad quantos me labores tradidi, dum mei in te delicti quæro medicinam, & studeo multis illud delere lachrymis? Et cum ei fuisset propius, & ei, Salue, dixisset, quam primùm præterijt. Ille autem eam quoque simili voce resalutauit. Præterijt autem veluti oblitus eorum, quæ ei dixerat Angelus, vt quæ figuræ mutatione & vultus dissimilitudine fuisset omnino deceptus.

Cap. 6.

Maritus ei obuiam veniens, eam non agnoscit.

Multa itaque afflictus animi ægritudine, vt qui frustratus fuisset promissione: Cur me, Domine, despiciens, dicebat, non deduxisti ad finem ea quæ promissa fuerant? Sed rursus accedens is, qui ei apparuerat: Non fuisti deceptus, dixit. Nam qui tibi pridie occurrit monachus, & dixit tibi, Salue, is ipse erat illa tua coniunx, quæ à te studiosè quæritur. Et sic quidem soluta fuit ei suspicio, quod ea ad alterum virum non accessisset: quod quidem significabat amictus monasticarum vestium. Ille tamen deinceps manebat dolore affectus & cruciatus propter priuationem coniugis. Beata autem Theodora amore Domini magis accensa, vt quæ iam gustarat eius suauitatẽ, & parata erat seipsam in maiora conijcere certamina, & semel in die comedens,

Cap. 7.

corpus

corpus castigabat: deinde adiiciens laboribus, secundo quoque die cibū sumebat: & sic paulatim aggrediens magis laboriosa, cum peruenisset ad habitum summæ abstinentiæ, monet monachos, qui cum ea exercebantur, ut à Præfecto peterent ei permitteri, ut cibum semel tantum sumeret in hebdomada. Sed cum id quoque esset, ut volebat, consecuta, ad alteram adspexit petitionem, nempe ut corpus contereret cilicio, veluti ulciscens eam, quæ ipsam fauciarat, voluptatem. Nondum enim nec post tam multa quidem certamina poterat eam capere obliuio illius plagæ: sed semper pergebat adijciendo labores, ferire eum, qui percussisset, & ei maiorem inurere ignominiam ea, quam passa fuerat: fœmina eum, qui multos viros vicerat: & carnem gestans, eum fundens ac profligans, qui erat incorporeus.

Semel in hebdomada sumit cibum, & utitur cilicio.

Cap. 8.

Ut autem glorificaretur Deus, qui est magnus & copiosus in misericordia, & cognosceretur illius vita admirabilis, fit tale miraculum, dignum quod scribatur & mandetur memoriæ. Erat quidam lacus prope monasterium. In eo habitans crocodilus, in quencunque incidisset hominem vel bestiam, seu paruum seu magnam, eam protinus exedebat. Ijs itaque, qui in ea regione habitabant, erat malum adeo terribile, ut ipse Præfectus ciuitatis (erat autem hic ille Gregorius, quem, quæ præcessit, significauit oratio) in eo loco statuerit milites ad arcendos eos, qui illac transibant. Cum ergo sciuisset Præfectus monasterij, qualis esset vita Theodoræ: & quod propè conferrari posset cum ipsis Angelis, & quod non esset expers diuinæ gratiæ, eam accersuit, & ei dixit: Fili Theodore, tolle urnam, & propera nobis aquam afferre ex hoc lacu. Illa autem ex Apostolico præcepto sciens esse parandū ijs, qui præsumunt, impleuit quod iussa fuerat. Et multis iubentibus illā à loco excedere, si non mortem cuperet appetitissimè, illa tamen freta fide in Deum, & peragens opus obedientiæ, quæ nouit vitam conciliare, non mortē, cum effugisset omnes, qui arcebant, accedit ad lacū: & (O admirabilia tua opera, ô Domine) conspecta fuit vehi à bellua: & cum aquam haussisset, & impleret vas, quod erat in manibus, vecta rursus ab illa bellua terræ redditur. Et sic illa quidem in terra conseruatur illæsa: bellua autem, cum sancta ipsam increpasset, luit pœnas eorum, quæ ad hoc usque tempus admiserat, & eo in loco statim cernitur mortua. Eua dit ergo res alijs quoque, manifesta, ut potè quod qui percepissent oculis, eam multorum auribus tradere voluerint: & propterea Deo omnes egerunt gratias.

Rom. 13.
Heb. 13.

Insignis obedientiæ insigne miraculum.

Cap. 9.

Erat autem hic quoque inuidia factura, quæ ei conueniunt, & eius sunt propria. Quidam enim ex monachis (Nemo est enim, qui non appetatur inimici insidijs) inuidentiæ stimulis isti, quod viderent beatam venire ad summū virtutis, insciente Præfecto, eam mittunt in quoddam procū remotum monasterium, tradentes ei epistolam, specie quidem, ut quæ haberet aliquid, quod vrgeret, & postularet celeritatem: reuera autem ita structæ fuerant insidiæ, quoniam hoc noctū fiebat, ut deuoraretur à bestijs. Erat enim illa via deserta, & in qua solæ alebantur feræ. Sed frustra has insidias molitus est aduersarius: & secus euenit, quàm ipse machinabatur. Ad sanctā enim in via errantem accedit quædam bestia, fitque ei dux viæ non fallax, donè eam deduxit ad monasterium, ad quod fuerat missa: immò verò ne tunc quidem discessit. Cum ea enim ingressa, ipsa quoque introiit: & cum illa iuisset, ut præfecto redderet literas, ingressa est fera ad ianitorē: eumque mox erat discerptura, nisi ille clamasset: & cum ex clamore cōuersa beata cognouisset quoniam esset tumultus, offendit virum, qui iam exedebatur à bestia. Illa ergo statim, apprehensō eius gutture, ipsum liberat ab interitu. Oleo autem membra læsa inungens, & Christi nomen super ea cantans, eum quidem, sicut prius, reddit sanum: efficit autem, ut bestia protinus caderet, & disrumperetur.

Fratrū quorundam erga eam malevolentia.

Nota hic res admirandas.

Cap. 10.

Hęc illa quidem volebat latere, & post reditum nihil aperiebat monachis: qui autem beneficium fuerant assecuti, statim ipsi id, quod factum fuerat, renunciant, dicentes: Precibus Theodori liberatus est homo à graui morte, & bestiæ gula nobis restituit eum, qui iam coepus erat deuorari. Quorum verbis obstupescit Præfectus monasterij, quisnam eum miserit, dubitans interrogabat. Postquam autem omnes negassent, beatam intuitus: Quis est, inquit, ô Theodore, qui, cum esset manifestum periculū, te intempesta nocte impulit, ut illic proficisceris? Mihi verò considera rectæ animæ signum. Sibi enim attribuens simplicitatem, & conseruans fratres tanquam nulli crimini affines: Tunc, inquit, tam interni, quàm externi oculi erant mihi somno adeo grauati, ut non possim nominatim dicere eos, qui miserunt. Aegerrimè autem ferebat diabolus, videns ipsam quidem supplantatam, talibus vi-

Insignis animi candor in Theodora.

torijs

ctorijs à se dedecus repulisse: se autem vi esse superatum. Mittens ergò clanculū infidiari, apertè ad eam accedens, minatus est se non cessaturum intentare tentationes, donè effecerit, vt ipsa cadat, quæ habetur ab omnibus in admiratione. Dixit: & non fuit multum intercedere temporis: sed cum laboraret monasterium inopia frumenti, iubet Præfectus beatæ, nè cunctetur: sed accipiens rursus camelos, & vadens in ciuitatem, eis emat frumentum. Porrò autem hoc quoquè ei imperatū fuerat, quòd si ea non posset redire ante vesperam, diuersaretur in monasterio Nono, & efficeret, vt cameli illic requiescerent. Reuertens ergò è ciuitate, quoniam iam solem videbat in occasu, venit ad Nonum monasterium, sicut ei fuerat imperatum: & perijt sibi & camelis dari locum ad quiescendum. Quod cum factum esset, ipsa requiescebat ad pedes camelorū.

Hinc ergò oritur belli in ipsam principiū. Qui enim improbis factis delectatur demon, & aduersus sanctos semper molitur excitare tentationes, in ipsam autem maiorem etiam ostentans rabiem, vt quæ post venationem effugisset illius manus, non neglexit facere, quæ sunt sua: sed quandam adolescentulā, quæ tunc versabatur cum quibusdam monachis ratione consanguinitatis, incitat ad stimulū libidinis: quæ beatam illam ex ijs, quæ videbat, arbitrata esse virum, inuitabat vt secum dormiret, deposito omni pudore & ex vultu, & ex animo. Postquam autem vidit eam non obedire, & malle in nudo solo dormire prope camelos, non valens illa extinguere latentem intus ignem libidinis, dat se vni ex ijs, qui illic dormiebant, qui ipse quoquè erat viator, & in transitu diuersatus erat in monasterio. Cum is ergò, qui fecerat iniquitatem, sub auroram recessisset è monasterio, & sancta reuersa esset in eum locum, vnde processerat, procedens tempus iam intumescens ostendebat vterum virginis. Quæ à cognatis interrogata, à quo hoc factum esset, dixit, Theodorum monachum Octauidecimi monasterij cum ea coiuisset. Ijs, quæ dicta fuerant, statim credunt monachi. Nam qui beatæ minatus fuerat tentationes, docuit etiam puellam hoc dicere, & illos credere. Deindè cum accessissent ad monasterium, vbi se exercebat illa beata, cum magna vociferatione & tumultu dicebant: Theodorus, qui est apud vos monachus, non veritus est tantum admittere flagitium. Rogata autem à Præfecto, an rem fecisset tam abominandam, ipsa dixit ei se non habere rem vllam cuius iure teneretur. Atque illi quidem tunc reuersi sunt ad suum monasterium.

Postquam autem infans iam editus fuit in lucem, cum tollentes, proijciunt in medium monasterium, in quo erat illa beata. Hoc autem erat insidiæ & artificium inimici, studens ei iniicere animi aegritudinem, & eius impedire institutum. Sed frustra rursus à te, ô maligne, paratæ sunt insidiæ: immò verò non frustra, sed eas in te ipsum es machinatus, te feriente generosa muliere illis ipsis telis, quibus te eam sperabas sauciaturum. Quid enim hinc consequitur? Infantis esse pater creditur Theodora: silentio autem accipit eam, quæ ipsam condemnat, sententiam: & simul cum infante expellitur è monasterio. Ipsa itaque fit nutrix, & tanquam pater, eum cogitur alere, lacte quidem ouium (neque enim poterat aliter) infantem nupèr natum nutriens: lanas autem petens etiam à pastoribus, ad vsum vestis eas puero contextit. Sed quisnam animus acceperit a deo grauem calumniā? Quænam autè manus non ægrè tulisset tam molestū ministeriū? Spatio enim septè annorū afflicta fuit hæc beata. O Dei, qui cuncta intui mini, oculi: inani & falsa oppressa calumnia, & è monasterio eiecta, nihil pusilli & abiecti animi aut fecit, aut est locuta: sed talis probri delegit ignominiam, vt quod turpe fecit volens, rursus voluntario tegeret dedecore: & quos non latuit oculos prius malum faciens, placaret rursus, eos solos habens testes, cum rei improbæ sustineret calumniā. Quali autè viuendi ratione vtebatur cum alijs? Illi enim nutrimentum erant herbæ agrestes: potus autè erat aqua, quæ è lacu vt cunquè ab ea hauriebatur, nisi malis dicere, eius lachrymæ. Nullum enim erat tempus, quo eæ non effluerent ex eius oculis, adè vt Psalmus in ea impleretur: Et potum meū cum fletu miscebam. Sic ergò cum corpus ei liqueceret, & negligerebatur, erant quidem vngues prolixi, & quibusdā feris bestijs magis congruentes: pili autem densi & fordidi, & valde similes saltibus. Vultus autem, propterea quòd nulla re intercedente eum ferirent radij solis, iam tostus, Aethiopsis instar niger euaserat, & mutata erant supercilia intensa necessitate vigiliarum. Et tamen sic perseuerans, & cum malis, quæ intentabantur, sic iustans, & niuibus non aëris solum, sed etiam tentationum vexata, ne tantillum quidem sustinuit discedere à monasterio, sed sic

Diabolus ei minatus est se effecturū vt ead. recet.

Cap. ii. Impudens puella hortatur eam ad turpitudinem.

Nolentem infamat.

Cap. iij.

S. Theodora patitur sibi crimen imputari, quod non admiserat.

Eius ocsa & potus.

Psal. lxxi.

Vitæ durissima.

per-

Pfal. 83.

Cap. 13.
Alia hostis
insidia, ap-
parentis in
specie sui
mariti.

permanfit tugurio fixo in vestibulo, & lubenter in eo abijci (vt ait Propheſa) ſuſtinēs.

Quid autem rursus bonorum aduerſarius? Num, cum eam in tales inieciſſet tentationes, illum cœpit eam inuadendi ſatietas, idque cum vinceretur? Nequaquam, ſed præter ea, quæ præceſſerāt, hoc quoque eſt machinatus. Eius enim mariti formā ſuſcipiens, & in conſpectū eius veniēs, lachrymas emittebat ex oculis, & ijs verbis utebatur, quibus vſus fuerit maritus ad charam ſuam accedens coniugem, eam dicens ſuum luminare, exultationem, voluptatē, lucem oculorum, ſolatum malorum: &, Agē, inquit, ō domina, ſiſte mihi luctum tot annorum tua cauſa ſuſceptum, promproque & alacri animo domum reuereſce. Cum autem illa putaret re vera eſſe maritum, id dedit reſponſi, quod illum oportuiſſet audire, ſi id fuiſſet quod putabatur, & non viſum, quod cernebatur: Ego, dicens, qui renunciavi vanis rebus huius mundi, non poſſum rursus cum illis congregari. Quomodo autem tāta potero eſſe impudentia, vt tecum habitem, cui ſola fugæ cauſa fuit à me factum in te peccatum? Cum autem illa eorum recordata, manus in cælum ſuſtulſiſſet, ſe totam ad preces conuertēs, licebat illum videre fugientem, & nec valentem quidem ferre ſpeciem orationis. Et tunc cognouit ſancta quiſnam is eſſet, qui acceſſerāt, & quàm eſſent multiplices eius in illam inſidia, & quàm varia machinatio.

Cap. 14.
Alia demonis præſtigia.

Pfal. 117.

Cæditur à
dæmonibus.

Rursus autem aliquando omnes ſimul beſtiæ, tam quæ habitāt in mari, quàm quæ in terra, videbantur eam inuadere: reuera autem non ita erat: ſed erant ſpiritus malitiæ, qui formam illorum induerant. Poſt hæc autem homo appārens, iuſſus eſt ad ſanctam accurrere, & eam deuorare. Illa verò, tanquàm armis, Dauidico vtens cantico, poſtquam ſolum dixit: Circundantes circundederunt me, & nomine Domini vltus ſum eos, viſum ſtatim euanuit. Obijcit malignus aliam quoque tentationem. Rursus enim cernebatur ab ea ingens exercitus. Eius autem princeps cum magna multitudine ſuperbè incedebat: quem quidem vt adoraret, iubebant eius miniſtri. Cum ipſa autem dixiſſet, Deum ſolum eſſe adorandum, iuſſit princeps ei plagas infligi. Et iuſſus ad effectum eſt deductus. Id enim declarabant & plagæ, quæ apparebant, & ipſa viſa mortua ijs, qui adſpexerant. Fuerunt autem hi paſtores, qui iuerunt in monaſterium, & dixerunt, Theodorum eſſe mortuum, & oportere eum mandare ſepulturæ. Sed beata illa, cum media nocte ad ſe rediſſet, ſibi adſcribebat cauſam, & id quod acciderat, dicebat eſſe ſui delicti diſciplinam. Cum ſe ergo muniiſſet armis orationis, petijt inducias tentationū: O Deus meus, dicens, Domine vniuerſi, oblitus mei peccati, libera me ab inſultu inimici, qui tuo inuidet figmento. Cum eam autem precantem vidiffent, qui illic erant paſtores, quæ ab eis paulò antè viſa erat mortua, Deum quidem laudârunt, monachis autem, quòd reuixiſſet, annunciârunt.

Cap. 15.

Item alia
præſtigia.

Statuit verò Præfectus monaſterij infantem recipere, reputans quàm diuturna fuiſſet ſanctæ afflictio. Non enim eam parua afficiebat moleſtia errans puer per aſpera loca ſolitudinis. Sed ne ſic quidem deſtitit hoſtis eam inuadere, Deo ſic permittente, vt ea ſibi plures coronas cõtexeret. Ei enim rursus viſum eſt aurum humi proiectū. Aderat autem magna virorum multitudo, quæ illud colligebat. Id verò non erat aliud, quàm viſio inanis. Nam vt eam ſolum deciperet, & vt aurum amaret efficeret, id totum erat machinatus. Non multi dies præterierant, & ei rursus viſa eſt ad eſſe ſeruatorum multitudo, ei in manus tradentium obſonia variè condita, quæ ei dixit: Qui tibi plagas impoſuit, his te donat obſonijs. Quæ quidem in nihil, ſicut erant, diſſoluit, cum ſe ſignâſſet luce vultus Domini. Cum ex his eam vidiffet inuiſtam is, qui minatus erat ſe terram & mare eſſe deleturum, cumque ex bello, quod aduerſus eam geſſerat, pudore eſſet affectus, ſtatuit diſcedere.

Cap. 16.

Recipitur
in monaſte-
rium.

Cum autem ſeptem anni præteriſſent, monachi Laureæ Noni monaſterij, qui illati ſtupri eam accuſauerant, eam eſſe mulierem ignorantes, cum omnibus ſupplices petunt à Præfecto monaſterij, vt in quo loco ea priùs ſe exercebat, eam rursus admitteret, & referret in numerum cæterorum monachorum. Satis enim, aiebant, luit pœnas, qui tanto tempore fuit extra monaſterium, & in ipſo aditu totos ſeptem annos tranſegit. Adijciebant autem, per diuinam quoque apparitionem ſibi factam eſſe fidem, quòd iam ſit peccatum remiſſum Theodoro. Quorum ille cedens precibus, relaxat Theodoram ab iniuſta illa condemnatione, iubens eam decæterò manere in intima cella, & nunquam progredi, neque vllum ei committi miniſteriū monaſterij. Duo deinde anni præterierant, ex quo ea ſic maiore exercebatur continētia, & intenſioribus precibus. Deinde cum orta eſſet ſiccitas, & ciſterna, quæ erāt in cœnobio,

nobis, ostenderent se ne minimum quidem habere aquæ humorem: quoniam & ijs, quæ audiërat, & ijs quæ ipse viderat Præfectus monasterij, certior factus erat beatam esse consecutam donum miraculorum, eam accersit, & in cisternam iubet demittere amphoram, & haurire aquam. Illa autem, quæ didicerat cedere verbis patris, nihil curiosè inquirens, nec differens, facit quod fuerat imperatū, & protinùs aqua plenam extulit amphoram. Quæ ex re alia quoquè cisternæ conspecta sunt aqua plenæ.

Cùm pauci autem dies præterisset, ea tollens infantem in conspectu multorum, cùm iam esset vespera, & seipsam includens, cœpit eum adhortari non secus, ac pater germanum filium. Hoc cùm rescivisset Præfectus monasterij, mittit quosdam ex fratribus accuratius audituros verba, quæ diceret puero. Qui cùm aurem ostio admoissent, & mentè diligenter adhibuissent, audiebant ea, quæ dicebantur. Hæc autem erant, quæ puero præcipiebat, eum deosculans: Tempus vitæ meæ, fili mi charissime, iam spectat ad finem, & deceterò festino ire ad seculum, quod illic est. Ego autem te patri orphanorum, & Deo commendo, & domino huius nostri monasterij. Habebis autè monachos quoquè, qui in te seruabunt fratrum affectionem. Quid ergò? Quæres fortasè nobilitatem? Illa autem non aliudè tibi cognoscatur, quàm vnde vera apparet nobilitas. Nè adspexeris ad honorem hominum. Neque enim is eos, qui honorantur, potest beatos efficere. Sed neque ignoraueris, quòd eam, quæ est in Domino, beatitudinem illi magis consequuntur, qui hominum ferunt proba & contumelias, & falsa, quæ in ipsos feruntur, testimonia. Si tenearis autem aliquo desiderio omninò assequendi honoris, ipse primùm dilige honorem exhibere. Somnum odio habe. Duram & asperam viuendi rationem amplectere. Renuncia mollibus vestimentis. Consuetas preces nunquàm neglexeris, neque horas, quæ sunt constitutæ fratribus ad conueniendum, Matutini, inquam, Tertiæ, Sextæ, & Nonæ, & Vesperarum. Abstine ab alienis. Accusare fratres ne tibi quidem veniat in mentem. Interrogatus responde, respiciens in terram. Alterius casum nè irriseris. Luge, vt consolationem consequaris. Aliquos audiens malè viuentes, nè negligas pro eis precari. Ire ad eos, qui sunt infirmi, nè recuses. Et vt semel dicam, omne malum declinans, vendica tibi virtutem. serui fratribus, tanquàm dominis, vt euadās Christi amicus, qui pro te serui formam induit. Assiduè precare, nè incidas in tentationem. Quòd si incidaris, ei fortiter resiste: & rursus precare, nè supereris. Si sic viuas, o dilecte, non procul aberit, qui tibi opem ferat, & qui bello appetito tibi sit porrecturus dexteram. Cùm hæc suafisset puero, iucundè in Dei manus tradidit spiritum.

Et puer quidem statim lugebat, & plangebat, & vociferatione plena erat domuncula. Quæ audierant autem ij, qui ad hoc missi fuerant, declarauerunt ei, qui miserat. Qui postquam audiuit, ipse quoquè id, quod viderat in somnis, dixit suis monachis: Existimabam, inquit, me videre duos viros, qui me in altum extollebant. Altitudo autem erat tanta, quanta conijci non poterat. A me autem visi sunt ordines Angelorum, & vox in meis auribus resonuit: Vide, dicens, qualia bona sunt parata sponsæ meæ Theodoræ. Præter hæc, mihi quoquè apparebat lectus, fidei Angeli creditus, & thalamus pulchritudine ineffabilis. Cùm autem significarem de lecto illo & thalamo doceri, & quænam esset illa, cui hæc parata essent, & de ijs rogarem eos, qui inducebant, statim mihi apparuit chorea Prophetarum, Apostolorumque & Martyrum cum alijs iustis. Choream autem mediam habebat mulierem, gloria diuiniore ornatam, quæ & medium ingrediebatur thalamum, & mihi videbatur sedere in medio lecto. Qui eam autem abducebant, dicebant eam esse Abbatem Theodorum, cuius etiam confictum fuerat crimen stupri, & quæ sustinuit potius totos septem annos è monasterio eiecta affligi, & censeri esse pater filij, qui erat alterius, eumque suscipere alendum & educandum, quàm quænam esset ipsa, significare, & simul à tæto liberari dedecore & afflictione: & ideò assecuta est, dicebāt, eam, quam vides, lætitiā. Hæc cùm vidissem, me remisit somnus, & me conuertit ad mea deservenda peccata.

Hæc cùm narrasset, peruenit statim ad cellam sanctæ, monachis quoquè eum sequentibus: & cùm pulsasset ostium, excitauit puerum. Iam enim multo lectu eum oppresserat somnus. Surrexit ergò, & aperto ostio, eis dedit aditum. Illi autem ingressi sunt, & eam, quæ est verè viua, vident mortuam: & accedentes, in sacrum corpus distillarunt lachrymas. Porrò autem Præfecto visum est intempesiuum, innotescere miraculum, donè eos accersisset, qui accusationem in eam construxerant.

Magnum miraculum.

Cap. 17.

Optimè instituit puerum.

Vide hic enumeratas horas canonicas.

Felicissimè obdormit in Domino.

Cap. 18.

Visio Abbatum.

Reuelatur Abbati quæ & qualis fuerit S. Theodora.

Cap. 19.

Innotescit
omnibus
quod fuerit
mulier.

Qui cum venissent, ostēsis aliquibus partibus sacri corporis: Videte, dixit eis, hoc spectaculum nouum & inauditum, qualis sexus quali esca tenebrarum conculcauit principem. Obstupuerunt omnes spectaculo: & metus quidem stuporem, metū autem lachrymæ sunt consecutæ, dum reputabant, aduersus quos labores decertare oporteat eos, qui sunt implicati corporis affectionibus.

Cap. 20.

Quoniam autem nec maritum quidem oportebat omninò sancta frustrari, qui prurum ac syncerum in eam amorem perpetuò conseruauerat, Angelus accedens ad Præfectum monasterij, iubet vt mitteret ad ciuitatem quendam ex monachis equitem, & iuberet ei, vt in equo suo collocaet eum, qui primus ei occurrerit, & sic eum adducat quam citissimè. Verumenimuerò eum quoque diuina ad hoc quædam incitabat apparitio, & sua sponte veniebat ad monasterium. Cùm ergò ei factus esset obuiam monachus, & rogasset cur curreret, ille respondit: Cùm meam vxorem longo tempore non viderim, & eam nunc è vita excessisse rescierim, vado eam extremò deferturus. Cùm eum ergò in equum sustulisset, duxit in monasterium, in quo iacebat diuinum illud tabernaculum. Ad quod cùm irruisset, sanctam vocabat nominatim, acerbis simul fundens lachrymas, adeò vt omnes, qui erant congregati, (conuenerant enim multi ex ijs, qui habitabant circuncircà, monachis) prouocaret ad lachrymas, & deduceret ad eorum vitæ recordationem. Itaque erant omnia, tam quæ videbantur, quàm quæ audiebantur, conscientia refrigeratio, & reuera animæ medicina.

Maritus ei
venit ad eam.

Cap. 21.

Cùm luctus autem vix tandem desisset, psalmi & hymni statim luctum sunt consecuti. Et sic iustis factis illi laborioso & sacrosancto corpori, id sinu terræ abscondunt, cuius spiritum sinus Abrahæ, si intelligentia spectetur, exceperunt. Quidnam est hæc consecutum? Fit rerum illius maritus eius successor: & cùm rebus omnibus huius mundi renunciasset, & seipsum retulisset in numerum monachorum, & captus esset amore quietis & silentij, cellam accipit Theodori: & cùm bonam vitam, & ex virtute agendam elegisset, bono sine vitam claudit. Cùm ergò vidissent monachi eum sic vitam egisse, nihil alienum existimârunt, esse amborum vnum & idem sepulcrum: propterea communiter, & in eodem loco deposuerunt amborum reliquias. Porro autem puer quoque eò processit virtutis, vt etiam præfuerit illi monasterio, iusto eorum iudicio, qui vitam illius cognoscebant, & eum sibi præfici desiderauerant.

Fit monachus, & feliciter decedit maritus eius.

1. Cor. 3.

Talis fuit finis laborum huius beatæ, & hæc est narratio eius præclarorum certaminum. Si ergò verum est, vt verum quidem certè, quod dicit Paulus, Vnumquique accepturum propriam mercedem secundum proprium laborem: quemadmodum non est beata, & re vera Dei donum Theodora, quæ mercedem accipit tot laborum: Cuius intercessionibus concedatur, vt nos quoque simus è numero eorum, qui salui fiunt, gratia & clementia Christi veri Dei nostri: cui gloria & potentia nunc, & in secula seculorum, Amen.

S. PATIENTIS LVGDVNENSIS EPISCOPI ENCOMION, AVTHORE SIDONIO ARVERNORVM *Episcopo. Lib. 2. Epist. vltima.*

11. Septembris.

Patientis benignitas prædicatur.

SIDONIVS domino papæ Patienti, salutem. Aliquis aliquem, ego illum præcipuè puto suo viuere bono, qui viuuit alieno: qui que fidelium calamitates indigentiamque miseratus, facit in terris opera cælorum. Quorsum isthæc, inquis? Te sententia quammaximè, papa beatissime, petit, cui non sufficit illis tantum necessitatibus opem ferre, quas nòneris: qui que vsque in extimos terminos Galliarum charitatis indage porrecta, prius soles indigentium respicere causas, quàm inspicere personas. Nullius obest tenuitati debilitati que, si te expetere non possit. Nam præuenis manibus illum, qui non valuerit ad te pedibus peruenire. Transít in alienas prouincias vigilantia tua, & in hoc curæ tuæ latitudo diffunditur, vt longè positorum consoletur angustias. Er hinc fuit, vt quia crebrò te non minùs absentum verecundia, quàm præsentum querimonia mouet, sæpè tēferis eorum lachrymas, quorum oculos non vidisti.

Omitto